

Memo Forum / raad

Aan	: De gemeenteraad
Van	: Het college van burgemeester en wethouders
Onderwerp	: Memo stand van zaken uitvoering Bomenbeleidsplan
Zaaknummer	: 918819
Doel	: Afdoening toezegging raad
Nummer toezegging	: 24-14 OV

Kennisnemen van

de stand van zaken rond de ambitie en uitvoering van het Bomenbeleidsplan. Hiermee geven we uitvoering aan de toezegging 24-14 OV in de raad van 2 december 2024 .

Inleiding

In het najaar van 2021 is het Bomenbeleidsplan vastgesteld. In dit bomenbeleidsplan zijn hoge ambities gesteld voor de groei en kwaliteit van ons toekomstig gemeentelijk bomenbestand. In het Coalitieakkoord zijn deze ambities overgenomen.

Vanaf het voorjaar 2022 zijn er veel projecten in gang gezet en wordt er volop aangeplant. Met deze memo willen we een korte stand van zaken geven inclusief alle uitdagingen en dilemma's waar we voor staan.

Inhoud

De ambitie voor de Zutphense bomen in ons Bomenbeleidsplan ligt hoog, mede door het belang van bomen bij de problemen die op ons afkomen. Denk hierbij aan klimaatadaptatie, gezondheid en leefbaarheid in de stad en directe omgeving. Het gaat om de volgende ambities:

- A. groei van het gemeentelijk bomenbestand. In de komende 10 jaar willen we een groei van ons bomenbestand realiseren van 10% in de openbare ruimte; In 2050 willen we voor elke inwoner een boom. Het bomenbestand moet gelijk zijn aan ons inwoneraantal;
- B. de kwaliteit van het bomenbestand is goed. Bomen worden vervangen bij een verwachte levensduur van minder dan 5 jaar of na ernstige beschadiging;
- C. klimaatbestendig bomenbestand; elke boom die wordt aangeplant is een klimaatbestendige soort;
- D. ecologische meerwaarde bij elke boom die wordt aangeplant; daarbij wordt gekeken naar de doelen die gesteld zijn in het Biodiversiteitsplan van de gemeente Zutphen;
- E. we stimuleren en faciliteren onze inwoners om meer bomen aan te planten.

In 2021 had de gemeente ruim 31.000 bomen in bezit. Conform het Bomenbeleidsplan willen we in 2031 op circa 35.000 bomen zitten (een toename van 10%. Dit is geen lineaire groei; de eerste jaren wordt veel geïnvesteerd in groei en werkvoorbereiding, naast de capaciteit binnen het team. In 2050 willen we voor elke inwoner een boom. Het bomenbestand moet dan gelijk zijn aan ons inwoneraantal.

We realiseren deze ambitie door:

1. Het vervangen van bestaande lanen/rijen waar ziekte en verval optreedt. Door vervanging van complete rijen of lanen ontstaat ruimte om veel bomen toe te voegen. Dit in tegenstelling tot het vervangen van een enkele boom in een bestaande rij. De spelregels voor vervanging van complete

- lanen (als meer dan 60% reeds gekapt is en/of een levensverwachting heeft van <5 jaar) staan helder beschreven in het Bomenbeleidsplan. Voorbeelden van laanvervanging zijn de Harenbergerweg, het Leestensepad, Martinetsingel, Badhuisweg, Kapper- en Voorsterallee etc
2. Extra aanplant in de openbare ruimte, zowel binnen als buiten de bebouwde kom: er heeft een inventarisatieronde plaatsgevonden naar geschikte plantlocaties van extra bomen in de openbare ruimte. Met deze aanplant willen we de landschappelijke waarden van een gebied versterken zonder afbreuk te doen aan stedenbouwkundige en verkeerskundige randvoorwaarden. Dit heeft geresulteerd in honderden locaties waar bomen toegevoegd kunnen worden. Voorbeelden van grote plantlocaties zijn het miniarboretum in Warnsveld, Groene dorpsrand De Teuge, Gerard Doustraat, Piet Heinstraat, de Groene Mars etc
 3. Bij ontwikkellocaties en herstructureringsprojecten werken we toe naar het aantal bomen per inwoner in de betreffende gebieden. Binnen deze gebieden moeten vaak bestaande bomen gekapt worden indien zij in slechte conditie verkeren. Dit leidt dus eerst tot een afname voordat we kunnen aanplanten na enkele jaren (woonrijpfase). Voorbeelden zijn Helbergen II, Leesten Schouwbroek, De Hoven-Noord en de Zeeheldenbuurt. Nadeel van deze projecten is dat ze een hele lange voorbereidingstijd hebben waardoor de daadwerkelijke aanplant pas over 5 tot 10 jaar plaatsvindt. Gerealiseerd zijn de Bolle Enk, Schupstoel, IJsselkade, Noorderhavenstraat, Statenbolwerk, etc.
 4. Bij herinrichting en reconstructie van straten en wegen moeten bestaande bomen, die in slechte conditie verkeren, vervangen worden. Door herinrichting van het wegprofiel kunnen we vaak veel groen en bomen toevoegen en goede ondergrondse voorzieningen treffen om de levensduur van de nieuwe bomen te verlengen (nu gemiddeld 30 jaar voor bomen in verhardingen, bij goede ondergrondse voorzieningen kunnen we wellicht naar een gemiddelde van 40-50 jaar). Ook hier geldt dat bij reconstructies eerst gekapt moet worden voordat we nieuwe bomen kunnen toevoegen. Voorbeelden zijn de Deventerweg, Weg naar Voorst, Leeuweriklaan en de Paulus Potterstraat.
 5. We stimuleren en faciliteren veel bewonersinitiatieven waarbij de extra aanplant van bomen in een versteende omgeving tot de wensen behoort. Dit draagt bij aan het verminderen van hittestress en het behalen van onze klimaatdoelstellingen. Voorbeelden zijn o.a. de Hamersplaats, het Hoornwerk en de Linie van Hooff.
 6. Vanuit het regulier onderhoud van bomen vindt elke 3 jaar een inspectie plaats (bij risicovolle bomen is dit frequenter). Uit deze inspecties blijkt jaarlijks dat ca 0,5 tot 2% (afhankelijk van onder andere de weersomstandigheden in dat jaar) van het huidige bomenbestand onveilig is en vervangen dient te worden. Als we rekenen met de verschillende gemiddelde afschrijvingstermijnen, worden er jaarlijks 695 bomen vervangen. In de praktijk blijkt dit aantal lager te liggen in het regulier onderhoud. Deze reguliere vervanging komt bovenop de nieuw aan te planten bomen; dit betekent een jaarlijkse opgave van aanplant van ca 1.000-1.200 bomen.
 7. We stimuleren onze inwoners om bomen aan te planten op hun eigen terrein. Dit doen we samen met Zutphen Energie, die geoogste bomen (uit onze eigen openbare plantsoenen) weggeven aan inwoners. Maar ook door het aanplanten van bijvoorbeeld Vogelbosjes te stimuleren. Afgelopen jaren is er ca 2.000m² vogelbosje toegevoegd in particuliere tuinen en erven. De komende jaren willen we ook sterk inzetten op aanplant in particuliere tuinen en erven waarvoor we diverse projecten gaan opstarten samen met Stichting Landschapsbeheer Gelderland.

Dilemma's

Door verschillende factoren zijn de eerste jaren van de uitvoeringsfase van het Bomenbeleidsplan niet representatief voor de werkwijze op middellange en lange termijn, waardoor de cijfers (aantal aangeplante bomen) een vertekend beeld geven. Beter zou zijn om dit in termijnen van 5 jaar te monitoren. De genoemde factoren zijn:

- Ad 1 en 2 Voorbereidingstijd bij voor het aanplanten van extra bomen, We hebben veel plantlocaties waar we relatief weinig bomen toevoegen (<10 stuks). Zorgvuldig communiceren per plantlocatie met inwoners, organisaties en inwoners kost veel tijd;
- Ad 2 Voorbereidingstijd bij subsidieaanvragen; deze hebben een lange doorlooptijd voordat aanvragen toegewezen worden en tot uitvoering kan worden overgegaan;
- Ad 3 en 4 Voorbereidingstijd bij herstructureringsprojecten, reconstructies en herinrichtingen loopt meerdere jaren vanaf de project-startup tot de realisatie, ook door zorgvuldige participatie die hieraan vooraf gaat. Dit betekent dat kap en herplant niet in 1 uitvoeringsjaar kan plaatsvinden.
- Ad 5 Het toevoegen van enkele bomen in een versteende straat is een relatief dure ingreep gezien de ondergrondse voorzieningen die getroffen dienen te worden om de bomen van een goede groeiplaats te voorzien. De kosten voor de aanplant van 1 boom in een bestaande verharding kan oplopen tot het 10-voudige ten opzichte van de aanplant van een boom in een berm. Daarnaast kost het begeleiden van inwonerinitiatieven erg veel tijd; dit wordt ondervangen door het Groenpunt (website en groenverbinder om inwoners te inspireren, te stimuleren en faciliteren bij het vergroenen van de openbare ruimte).
- Ad 6 Bij inboet (vervanging van dode/slechte bomen in ons regulier onderhoud) blijkt er niet altijd ruimte in bestaande lanen/rijen om deze bomen ter plaatse te vervangen. Als het een oude bomenrij betreft, heeft het niet veel zin om een jonge boom aan te planten gezien de concurrentie om licht, vocht en voedsel. Dit betekent dat op andere locaties gezocht moet worden naar ruimte voor deze vervanging, bovenop de opgaven die we hebben om extra bomen aan te planten. Voorbeelden zijn de Voorster- en Kapperallee waar de afgelopen jaren circa 40 bomen per jaar zijn gekapt zonder dat herplanten ter plaatse mogelijk was.
- Ad 6 De trends en ontwikkelingen in ons bomenbestand laten zien dat er grote opgaven op ons afkomen. Enkele boomsoorten zijn aangetast door levensbedreigende virussen en/ of bacteriën. Zo wordt bijvoorbeeld een groot deel van onze essen bedreigd door de essentaksterfte en een deel van onze paardenkastanjes wordt bedreigd door de kastanjabloedingsziekte. Ook de klimaatverandering speelt hierin een rol: door de langdurige perioden van heftige regenval of juist door langdurige perioden van droogte worden de bomen extra kwetsbaar; zij kunnen zich niet snel genoeg aanpassen aan de veranderende abiotische omstandigheden. Hierdoor staan belangrijke boomstructuren onder druk en is grootschalige vervanging de komende jaren noodzakelijk. In de voorjaarsnota wordt een voorstel gedaan voor extra middelen om deze vervanging te kunnen uitvoeren.
- Ad 6 Stijging van externe loonkosten en kosten voor grondstoffen geeft druk op de huidige budgetten om de ambitie rond aanplant van bomen te realiseren en de (vanuit zorgplicht wettelijke verplichte) onderhoudswerkzaamheden uit te voeren.

Kanttekeningen:

- Kap vindt soms meerdere jaren vooruitlopend op aanplant plaats, zeker bij grote herinrichtingen en herstructureringsprojecten en bij grootschalige vervanging van lanen. Deze aantallen drukken negatief op de netto toename van het aantal gemeentelijke bomen. Hierdoor laten de cijfers een vertekend beeld zien gedurende deze eerste jaren en kunnen we niet van een lineaire opbouw van het bomenbestand uitgaan.
- Bosplantsoen oppervlakte wordt niet meegenomen in de telling terwijl ook bosjes een grote bijdrage hebben aan klimaatadaptatie en biodiversiteit (of zelfs nog grotere bijdrage). In toekomstige tellingen worden ook de vierkante meters bosplantsoen benoemd.
- Particuliere aanplant telt niet mee in onze ambitie om te komen tot 1 boom per inwoner in 2050.

Aantallen (uitwerking zie bijlage 1)

In 2021 bestond ons gemeentelijk bomenbestand uit circa 31.000 bomen. In de afgelopen 3 jaar (2022 tot en met 2024) zijn de volgende bomen toegevoegd:

2022: 370 bomen, 1.970m2 bosplantsoen* en 2.760m2 vogelbosjes bij particulieren**
2023: 652 bomen, 1.330m2 bosplantsoen* en 250 m2 vogelbosjes bij particulieren**
2024: 679 bomen, 3.000m2 bosplantsoen*

* per 20m2 bosplantsoen groeit ca. 1 boomvormer uit naar een volwassen boom; deze aantallen worden niet in de telling van boomaanplant meegenomen

** in 2023 en 2024 hebben we aanplant bij particulieren gesubsidieerd door middel van het project ‘Vogelbosjes’, in samenwerking met Stichting Landschapsbeheer Gelderland.

De komende jaren zetten we volop in op de aanplant van extra bomen om de ambities uit het Bomenbeleidsplan te behalen. In de bijlage is een tabel toegevoegd van de projecten inclusief doorlooptijd en inschatting van het aantal bomen dat hierbij aangeplant gaat worden. Met name bij de langlopende projecten betreft dit een ruwe inschatting.

Vervolg

Naast het onderzoek naar extra plantlocaties langs straten en in de wijken, worden de volgende kansen verkend:

- vergroenen van de binnenstad; het autoluw maken van de binnenstad geeft veel kansen voor het vergroenen en de aanplant van bomen;
- onderzoek naar de kansen voor randenbeheer bij pachtpercelen. Samen met team Grondzaken en Vastgoed onderzoeken we de mogelijkheden voor aanplant van landschapselementen en agrarisch natuurbeheer ten behoeve van de groen-blauwe dooradering van ons buitengebied;
- samen met Stichting Landschapsbeheer Gelderland bekijken we of we een vervolg kunnen geven aan de actie Vogelbosje.

Bijlagen

918819 - bijlage 1 - toename aantal gemeentelijke bomen in de afgelopen 3 jaar

918819 - bijlage 2 - tabel ambitie bomenbeleid en uitvoeringsprojecten